Ἔτος Κ' Ἐν Ἀθήναις 4 Αὐγούστου 1907 Ἀριθ. 31

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ
Ἀρχομένη ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου ἢ Ἰουλίου
Ἐσωτερικοῦ δρ. 6 — Ἐξωτερικοῦ ψρ. χρ. 10

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ»
ΟΔΟΣ ΚΥΔΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΡΙΘ. 18·
(Παραπλεύρως ἀστυν. τμήματος Πλάκας)

ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΙΑΡΡΗΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΕΣΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἐν ἔτει 1843 ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως συνέταξε τὸ σχέδιον τοῦ πολιτικοῦ Συντάγματος, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἄρθρον διελάμβανον περὶ θρησκείας. Τότε οἱ συνιστῶντες τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἀρχιερεῖς, καὶ ἄλλοι τινές, παρεπιδημοῦντες ἐν Ἀθήναις, ὑπέβαλον δι' ἐγγράφου των τῆς 23ης Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὴν Συνέλευσιν τὴν γνώμην των περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ ρυθμισθῶσιν αἱ περὶ θρησκείας συνταγματικαὶ διατάξεις.

Ἡ γνώμη αὕτη ἀνεπτύσσετο εἰς ἄρθρα δέκα. Ἐκ τούτων τὸ 2ον ἐκήρυττε τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν ὄχι μόνον δογματικῶς ἀλλὰ καὶ *κανονικῶς* ἀναποσπάστως ἡνωμένην μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ μετὰ πασῶν τῶν ἄλλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τὸ 3ον ὥριζεν ὅτι αἱ εἰς τοὺς *ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς ἀντιβαίνοντα διατάγματα καὶ νόμοι μένουσιν ἄκυρα*». Τὸ 4ον ἐδέχετο τὴν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ καθήκοντα τῆς Συνόδου ἐνεργὸν ἐποπτείαν τοῦ βασιλέως, *ἀλλὰ καθόσον αὕτη δὲν ἀντέβαινεν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμούς*. Τὸ 8ον προενόει περὶ ἀκριβοῦς διακανονισμοῦ τῶν σχέσεων μεταξὺ Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς βέβαια κανόνας, ὡς ἐδηλοῦτο ἐκ τῶν προηγουμένων ἄρθρων.

Τὴν γνώμην ταύτην ὑπέγραψαν ὁ Εὐβοίας Νεόφυτος, πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Κυκλάδων Δανιήλ, ὁ πρῴην Ἠλείας Ἰωνᾶς, ὁ Ἀχαΐας Γρηγόριος, ὁ Ἀττικῆς Νεόφυτος, μέλη οὗτοι τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἔτι δὲ ὁ πρῴην Μενδενίτζης Γρηγόριος, συμπληρωματικὸν μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Καὶ ἀκόμη ὁ Κυνουρίας Διονύσιος, ὁ Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος, ὁ Σάμου Κύριλλος.

Τὸ διάβημα τοῦτο τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων ἦτο σύμφωνον πρὸς τοὺς πόθους καὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου καὶ τοῦ μοναστηριακοῦ κόσμου. Ἑπομένως καὶ ἡγούμενοι μονῶν καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν δι' ἐκθέσεων πρὸς τὴν Συνέλευσιν ἐζήτησαν τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας. Ἀλλ' ἐν τῇ Συνελεύσει παρωράθησαν ὅλαι αἱ ἀνωτέρω προτάσεις τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἔλειψαν καὶ οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἀναστηλώσεως τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ὡρίσθη γενικῶς ἐν τῷ 2ῳ τοῦ Συντάγματος ἄρθρῳ, ὅτι καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τηρεῖ ἀπαραλλάκτως, ὡς ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, τούς τε ἱεροὺς, ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις.

Νέα ἀπόπειρα ἐπηκολούθησε πρὸς σχετικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ χαλάρωσιν τῶν ἀπ' αὐτῆς πολιτικῶν δεσμῶν. Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1844 ὁ συνταγματικὸς πλέον βασιλεὺς Ὄθων ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῶν Βουλῶν ἐξεφώνει λόγον, ἐν ᾧ ἐβεβαίου, ὅτι τὴν προσοχὴν θέλει ἐπιστήσει καὶ τῆς ἱερᾶς θρησκείας ἡ λαμπρότης καὶ ὁ διὰ τῶν καταλληλοτέρων νομοσχεδίων, ὅσον ἔνεστιν, ἀκριβὴς αὐτῆς διοργανισμός. Τὸν δὲ Ἰανουάριον τοῦ 1845 συνέστη ἐπιτροπὴ ἐξ ἱερωμένων εἰς σύνταξιν νομοσχεδίου περὶ κανονισμοῦ τῆς διοικήσεως καὶ τῶν πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τῆς ἐπιτροπῆς μέλη διωρίσθησαν ὁ Κυνουρίας Διονύσιος, ὁ Κυκλάδων Δανιήλ, ὁ Εὐβοίας Νεόφυτος, ὁ πρῴην Ἠλείας Ἰωνᾶς, Νεόφυτος ὁ Δούκας, Νεόφυτος ὁ Βάμβας, Μισαήλ ὁ Ἀποστολίδης καὶ Θεοφάνης ὁ Σιατιστεύς. Ἐντολὴ δ' εἰς αὐτὴν ἐδόθη ἡ ἐπιθεώρησις καὶ κανονικὴ διάταξις δύο ὑπουργικῶν νομοσχεδίων, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἓν ἀφεώρα εἰς τὰ καθήκοντα τῆς Συνόδου, τὸ δὲ ἕτερον προενόει περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων.

Ἡ ἐπιτροπή, καλῶς γνωρίζουσα ὅτι μάταιον θὰ ἐπετέλει ἔργον, ἐὰν ἐπεζήτει νὰ διαρρυθμίσῃ τὰ πάντα κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἐσεβάσθη τὰς ὑπουργικὰς διατυπώσεις. Ἐπὶ τινων ὅμως ἄρθρων ἐπέφερε τροποποιήσεις προσδιδούσας πλείονα αὐτοβουλίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τοιουτοτρόπως διὰ τοῦ 4ου ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου περὶ τῆς διοικήσεως καὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν ὡρίζετο, ὅτι ἡ ἀλλαγὴ ὅλων τῶν συνοδικῶν ἐγίνετο κατὰ τριετίαν ἄνευ οὐδεμιᾶς

μνείας περὶ δικαιώματος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ νὰ κρατῇ ἐπὶ πλέον ἕνα ἢ περισσοτέρους Συνοδικούς. Διὰ τοῦ ἄρθρου 5ου ἡ ἱερὰ Σύνοδος θὰ συνεσκέπτετο καὶ ἀπεφάσιζε βάσιν ἔχουσα τοὺς ἱεροὺς ὅρους καὶ κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεις. Περὶ βασιλικοῦ δὲ ἐπιτρόπου παραλύοντος διὰ τῆς ἀπουσίας του ἢ τῆς ἀρνήσεως τῆς ὑπογραφῆς του τὰς συνεδρίας ἢ τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου οὐδεὶς ἐγίνετο λόγος· ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ ἄρθρου 13 ἀνεγνωρίζετο εἰς τὴν πολιτείαν ἀτὸ δικαίωμα νὰ λαμβανῇ γνῶσιν, ὁσάκις νομίσῃ τοῦτο ἀναγκαῖον, καὶ νὰ ζητῇ πληροφορίαν περὶ πάσης ὑποθέσεως ἀναγομένης εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἱερᾶς Συνόδου.» Καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου 25 ὡρίζετο ὅτι πᾶς Ἕλλην νομίζων ἑαυτὸν ἀδικούμενον παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλῆται τὴν ὑπεράσπισιν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐφρόντισε καὶ ὥστε διὰ τοῦ ἄρθρου Γ' τοῦ περὶ ἐπισκόπων νόμου ὁ ἐπίσκοπος νὰ καθίσταται μὲν κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐπικυρώνηται δὲ μόνον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Οὕτω ἡ ἱερὰ Σύνοδος θὰ ἦτο καὶ ἡ προτείνουσα τοὺς ὑποψηφίους καὶ ἡ ἐκλέγουσα τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν, τῆς πολιτείας δυναμένης μόνον ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ ἐπίσκοπος ἦτο ἔνοχος ἐγκλημάτων ἀπέναντι αὐτῆς. Ἐπίσης διὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ὡρίζετο ὅτι «οὐδεμία ἐπισκοπὴ χηρεύουσα δύναται νὰ μένῃ πλειότερον τοῦ ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διοριζομένου χρόνου.» Ἤτοι ἡ ἐκλογὴ ἦτο ὑποχρεωτικὴ ἐντὸς τριῶν μηνῶν καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀπετίνασσε τὰς εἰς τὰς ἐπισκοπικὰς ἐκλογὰς δεσποτικὰς ἐπεμβάσεις τῆς ἑκάστοτε κυβερνήσεως καὶ τῶν κομματικῶν αὐτῆς φίλων.

Ἀλλ' ἀμφότερα ταῦτα τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς διασκευασθέντα νομοσχέδια εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν. Ἡ μὲν Βουλή, διχασθεῖσα, τὰ ἐψήφισε μὲ τροπολογίας ὄχι εὐμενεῖς πρὸς τὴν κανονικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Συνόδου· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔμειναν νεκρὰ μὴ εἰσαχθέντα πρὸς ἐπιψήφισιν εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ οὕτω παρέμενεν ἐν ἰσχύϊ μὲ ὅλην τὴν ἀντικανονικὴν καταθλιπτικότητα καὶ δεσποτείαν του ὁ Καταστατικὸς Νόμος τῆς 23ης Ἰουλίου τοῦ 1833.

ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Κείμενον.

«Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς Καπερναούμ δι' ἡμερῶν καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰμὴ εἷς, ὁ Θεός; Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς εἶπεν αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνται σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας—λέγει τῷ παραλυτικῷ· σοὶ λέγω, ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν.» (στ. 1—12).

Σύντομος ἑρμηνεία.

Ἀφοῦ δὲ ἐπέρασαν ἀρκεταὶ ἡμέραι, ἦλθε πάλιν εἰς τὴν Καπερναούμ. Καὶ διεδόθη ὅτι ἦτο μέσα εἰς μίαν οἰκίαν. Ἀμέσως λοιπὸν συνέρρευσαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως, τόσον δὲ πολλοὶ συνήχθησαν, ὥστε νὰ γεμίσῃ ὁ οἶκος ὅλος καὶ ν' ἀποκλεισθοῦν ἐντελῶς καὶ τὰ πρόθυρα. Καὶ ἐκήρυττεν εἰς αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἦλθον νὰ τὸν εὕρουν οἱ συγγενεῖς ἑνὸς παραλυτικοῦ, ὁ ὁποῖος ἐφέρετο ἐπάνω εἰς κράββατον βασταζόμενον ὑπὸ τεσσάρων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρουν νὰ πλησιάσουν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὸν πολὺν λαόν, ὅστις ἔφραττε τὴν θύραν τῆς οἰκίας, ἐπλησίαζε δὲ πλέον καὶ ἑσπέρα, φοβηθέντες μήπως ἔχαναν τὴν εὐκαιρίαν, ἀπεφάσισαν νὰ κόμουν τὸ ἑξῆς: Ἀνεβίβασαν τὸν παραλυτικὸν μὲ τὸν κράββατόν του ἐπάνω εἰς τὸ δῶμα, καὶ ἔπειτα, ἀνοίξαντες τὴν στέγην, κατεβίβασαν ἐντὸς τοῦ οἴκου τὸν κράββατον, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐκοίτετο ὁ παραλυτικός. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξεπλάγησαν, μερικοὶ δὲ καὶ ἠγανάκτησαν διὰ τὴν αὐθάδειαν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν πόσην πίστιν πρὸς αὐτὸν εἶχον, ἀπεφάσισεν εὐθὺς νὰ τὸν θεραπεύῃ. Προηγουμένως ὅμως, διὰ νὰ διδάξῃ ὅτι ἡ σωματικὴ τοῦ παραλυτικοῦ ἀσθένεια εἶχε προέλθει ἐξ ἁμαρτιῶν του ὡς πολλάκις συμβαίνει εἰς τὰς ἀσθενείας τοῦ σώματος, καὶ ὅτι διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ψυχῆς πρέπει νὰ ἐνδιαφερώμεθα καὶ περισσότερον ἀκόμη παρὰ διὰ τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος, εἶπε μὲ ἐξουσιαστικὴν καὶ φιλόστοργον ἅμα φωνὴν πρὸς τὸν παραλυτικόν, ὁ ὁποῖος, ἐν μετανοίᾳ καὶ συντριβῇ, μὲ ὅλην τὴν ἐλπίδα ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν ἐξηρτημένην, τὸν ἔβλεπεν ἀπὸ τὸν κράββατον· «Τέκνον, διὰ τὴν πολλήν σου πίστιν καὶ τὴν πίστιν τῶν οἰκείων σου, ὡς καὶ διὰ τὴν μετάνοιάν σου τὴν εἰλικρινῆ, σοῦ συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι σου.» Ἦσαν δὲ ἐκεῖ καθήμενοι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς γραμματεῖς. Καὶ οὗτοι, ὡς ἤκουσαν τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Ἰησοῦ, φανερὰ μὲν τίποτε δὲν εἶπον· κυττάζοντες ὅμως ὁ εἷς τὸν ἄλλον καὶ συνεννοούμενοι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐθύμωναν καὶ ἔκαμναν ὅλοι των τὸν ἑξῆς διαλογισμόν· πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκστομίζει τοιαύτας βλασφημίας; Ποῖος ἄλλος ἠμπορεῖ νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίας παρὰ εἷς καὶ μόνος, ὁ Θεός;

Ὁ Ἰησοῦς διέκρινεν ἀμέσως καὶ ἐνόησε διὰ τῆς ἐν αὐτῷ θείας διαγνωστικῆς δυνάμεως ὅτι τοιαῦτα ἐσκέπτοντο καθ' ἑαυτοὺς οἱ γραμματεῖς. Εἶπε λοιπὸν πρὸς αὐτούς: διατί τοιούτους διαλογισμοὺς εἰς τὸν νοῦν σας βάλλετε; Ἐπειδὴ τὸν παραλυτικὸν τοῦτον ἐσυγχώρησα, βλάσφημόν με θεωρεῖτε. Ἀλλὰ σᾶς ἐρωτῶ· τί εἶνε εὐκολώτερον· τὸ νὰ εἴπῃ τις εἰς τὸν παραλυτικόν· «σοῦ συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι σου» ἢ νὰ τῷ εἴπῃ «σήκω ἐπάνω καὶ πάρε τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει»; Διὰ νὰ μάθητε δὲ ὅτι ἐγώ, ὁ ἀνθρωπήσας τοῦ Θεοῦ Υἱός, ἔχω τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐξουσίαν νὰ συγχωρῶ ἁμαρτίας, ἰδοὺ σᾶς δίδω τὴν ἀπόδειξιν.—Καὶ ἀμέσως στραφεὶς πρὸς τὸν παραλυτικόν, εἶπε πρὸς αὐτόν· Εἰς σὲ λέγω· σήκω ἐπάνω, καὶ πάρε τὸν κράββατόν σου, καὶ πήγαινε εἰς τὸν οἶκόν σου.

Καὶ ἐσηκώθη ἀμέσως ὁ παραλυτικός, καὶ ἐπῆρε τὸν κράββατόν του, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν οἶκον ἐνώπιον ὅλου τοῦ ἐντὸς καὶ ἔξω συνηθροισμένου πλήθους, οἱ ὁποῖοι παρεμέριζον, διὰ νὰ τοῦ κάμουν τόπον νὰ περάσῃ. Καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ τὸ θέαμα ἔφερεν ὅλους εἰς μεγάλην ἔκπληξιν καὶ τοὺς ἔκαμε νὰ δοξάζουν τὸν Θεὸν λέγοντες, ὅτι ποτὲ εἰς ὅλον μας τὸν βίον δὲν εἴδομεν τοιαῦτα.

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΗΛΙΟΣ

«Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκήνωμα »αὐτοῦ ὁ Ὕψιστος. Καὶ αὐτὸς ὡς »νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ »αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δρα»μεῖν ὁδὸν αὐτοῦ. Ἀπ' ἄκρου τοῦ »οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κα»τάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρα»νοῦ. Καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσε»ται τῆς θέρμης αὐτοῦ».

(Ψαλμ. ιθ', 6 - 7)

§ Α.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν θαυμασίων σωμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα κατεκόσμησεν ὁ Ὕψιστος τοὺς θόλους τοῦ στερεώματος, ἔξοχον καὶ ἰδιάζουσαν θέσιν κατέχει ὁ ἥλιος. Ὁ ἥλιος εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἄστρον, ὁ φωστὴρ ὁ μέγας ὁ τεθεὶς ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπαιωρηθεὶς ἐν τῷ διαστήματι ἄνευ ἀλύσεως καὶ χωρὶς παρεμπίπτοντός τινος συνεκτικοῦ δεσμοῦ, ὅπως ἄρχῃ ὡς ἀληθὴς αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῆς ἡμέρας. «*Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας. . . . Καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας*».[1] Ἀπεσύρθη ὁ ἥλιος; Σκότος καὶ κατήφεια ἐκάλυψαν τὴν πλάσιν. Ἀνεπετάσθησαν αἱ ρόδιναι πύλαι τῆς ἠοῦς καὶ ἐνεφανίσθη ὁ ἥλιος δεδοξασμένος καὶ ἀκτινοστόλιστος; Ἡ φύσις ὅλη ἐμειδίασε καὶ μὲ οὐρανομήκη «Οὐρρὰ» ὑπεδέχθη τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φωτολαμποῦς ἡγεμόνος της. Ὁ ἐστεμμένος προφήτης ἐνεῖδεν ἐν τῷ ἄστρῳ τῆς ἡμέρας τὰ ἀνάκτορα τῆς Θεότητος. Τὸν ἐφαντάσθη ὡς νυμφίον ἐξερχόμενον ἐκ τῆς νυμφικῆς του παστάδος. Καὶ τὸν παρωμοίασε πρὸς γίγαντα διασκελίζοντα διὰ βημάτων κατατληκτικῶν τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀφήνοντα ὄπισθέν του φῶς, θερμογόνον, ἄνθησιν, ὑγείαν, φαιδρότητα, εὐρωστίαν. Καὶ πῶς ἔρχεται ἡ ἐπιστήμη μὲ τοὺς ἀριθμούς της καὶ τὰ γεγονότα της ν' ἀπονείμῃ δικαιοσύνην εἰς τοὺς περὶ τοῦ ἡλίου ἐγκωμιαστικοὺς λόγους τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῆς Ἰουδαίας!...

Ὄγκος, ἀπόστασις καὶ σύστασις τοῦ ἡλίου.

Διότι ὁ ἥλιος δὲν εἶνε ἀεροπόρον τι προσόμοιον πρὸς τὰ ὑπὸ ἀνθρωπίνων χειρῶν κατασκευαζόμενα, ἵνα βραδέως κυλίηται διὰ μέσου τῶν συννέφων. Ὁ ὄγκος του εἶνε διαστάσεων γιγαντιαίων, ἀφοῦ ἡ μὲν διάμετρός του ἀνέρχεται εἰς *882,000* μίλια, ἡ δὲ περιφέρειά του εἰς *2,764,000* μίλια. Διὰ νὰ κατανοηθῇ καλλίτερον ἡ σημασία τῶν ἀριθμῶν αὐτῶν, ἂς προστρέξωμεν εἰς μερικὰς ὑποθέσεις.

Ἡμεῖς θεωροῦμεν τὴν γῆν, ἐφ' ἧς φερόμεθα, ὡς μεγάλην καὶ σπουδαίαν σφαῖραν. Καὶ ὅμως ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ τεμαχίσωμεν τὸν ἡλιακὸν ὄγκον καὶ ἀναχώσωμεν αὐτὸν εἰς σφαίρας πρὸς τὴν γῆν ἰσομεγέθεις, θὰ εὑρίσκομεν τὸν ἡλιακὸν ὄγκον τόσῳ πολὺ τῆς γῆς ὑπέρτερον, ὥστε νὰ λάβωμεν ἐξ αὐτοῦ *1,384,000* ἰσομεγέθεις πρὸς τὴν γῆν σφαίρας.

Πάλιν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι περὶ τὸν ἥλιον κινεῖται ὁλόκληρον πλανητικὸν σύστημα, πορ' αὐτοῦ λαμβάνον τὴν κίνησιν καὶ τὸ φῶς, καὶ αὐτὸν θεωροῦν πατέρα του, πολλὰ δὲ ἐκ τῶν σωμάτων, τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ σύστημα τοῦτο, εἶνε δεκάκις, ἑκατοντάκις καὶ χιλιάκις ὀγκωδέστερα τῆς ἡμετέρας γῆς, τῆς ἀδελφῆς των. Ἂς ὑποτεθῇ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ σώματα συνηνώθησαν μαζί, διὰ νὰ ἀποτελέσουν μίαν συμπαγῆ μάζαν. Ἐξισώθησαν κατὰ τὸν ὄγκον αὐτῶν πρὸς τὸν ἥλιον; Ὄχι, ἀλλὰ μόλις ἔφθασαν εἰς τὸ $^1/_{800}$ τοῦ ἡλιακοῦ ὄγκου. Τοῦτ' ἔστιν ὁ ἥλιος εἶνε ἑξακοσιάκις ὀγκωδέστερος τῶν πλανητῶν του ὅλων μαζὶ ἡνωμένων.

Πάλιν. Ἡ γῆ μας εἶνε σφαῖρα, πληροῦσα κύκλον, οὗτινος ἡ διάμετρος ἀνέρχεται εἰς *8,000* μίλια· περὶ ταύτην δὲ περιστρέφεται ἡ σελήνη διαγράφουσα τὴν τροχιάν της εἰς ἀπόστασιν *240,000* μιλίων. Ἂς ὑποτεθῇ ὅτι ἡ γῆ μας ἐζήλευσε τὰς διαστάσεις τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας καὶ ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸ αὐτό. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξογκωθῇ τόσον μόνον, ὥστε νὰ πληρώσῃ καὶ συγκαλύψῃ ὅλον τὸν κύκλον, οὗτινος ἀκτὶς τὰ *240,000* μίλια. Ἀνάγκη νὰ ἀπωθήσῃ παρέκει τὴν σελήνην, νὰ ἐξογκωθῇ περαιτέρω κατὰ *200,000* μίλια, διὰ νὰ ἀπαρτισθῇ ὁ ὄγκος της ὅμοιος πρὸς τὸν ἡλιακόν.

Καὶ ὅμως, καίτοι τόσον κολοσσαῖος ὁ ἥλιος, ἐν τούτοις φαίνεται τόσον μικρὸς εἰς τὸν ὁρίζοντα, ὡς ἐκ τῆς ἀρ'

(1) Γεν. 1, 16 - 18.

ἡμῶν μακροτάτης ἀποστάσεώς του, τῆς εἰς *92,000,000* μίλια ἀνερχομένης. Πόσον λοιπὸν μακρὰν ἡμῶν ἀνήρτησεν ὁ Θεὸς τὸν λαμπτῆρα τῆς ἡμέρας! Καὶ πῶς ὀν ἐπροίκισε μὲ δύναμιν θαυμασίαν, ὥστε ἀπὸ τοσούτου διαστήματος νὰ ἐξασκῇ τὴν εὐεργετικωτάτην του ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς γῆς! Μία καλὴ ἀμαξοστοιχία θὰ μᾶς ἔφερεν εἰς αὐτόν, ὑποτιθεμένου ὅτι θὰ ἐζῶμεν, μετὰ πάροδον *285* ἐτῶν. Ἐὰν δηλαδὴ ἐξεκινοῦμεν ἐφέτος διὰ τὸ ὑποθετικὸν αὐτὸ ταξείδιον, θὰ ἐπεβιβαζόμεθα ἐπὶ τοῦ ἡλίου κατὰ τὸ 2192 μ. Χ. ἔτος. Ἐὰν δὲ ὁ Κολόμβος, ὅστις ὡς γνωστὸν ἀνήχθη εἰς τὰ πελάγη τοῦ ἀγνώστου πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου κατὰ τὸ 1492, ἀνελάμβανε νὰ διασχίσῃ μὲ τὸν μικρὸν στολίσκον του κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὄχι τοὺς πόντους τῆς γῆς, ἀλλὰ τὰς ἀδιαπλεύστους τοῦ ἀχανοῦς θαλάσσας πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ ἡλίου, βεβαιότατα οὐδὲ μέχρι σήμερον, δηλ. οὐδὲ μετὰ πάροδον ἀδιακόπου πλοῦ *415* ἐτῶν, θὰ προσήγγιζε πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἀκτάς.

Ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶνε ὑποθέσεις ἀδύνατοι καὶ ἀνεφάρμοστοι, διότι τὴν ἐσωτερικὴν σύστασιν τοῦ ἡλίου οὔτε ἠρεύνησεν, οὔτε θὰ ἐρευνήσῃ τίς ποτε. α'Ἐὰν τις τὸν ἥλιον ἐγχειρῇ θεᾶσθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται» (2) ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Εὐθύδημον· Καὶ ἀπόδειξιν τοῦ πράγματος παρέσχον ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ὁ περίπυστος Γαλιλαῖος καὶ ὁ Κασσίνη, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς ἐπιμόνου περὶ τὸν ἥλιον ἐρεύνης καὶ τῆς περιεργείας τοῦ νὰ μάθωσι τὰ ἐν αὐτῷ, ἀπώλεσαν οἱ δυστυχεῖς τὸ φῶς των. Ὁ ἥλιος λοιπὸν ἀποστέργει πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐκζήτησιν ὅσον ἀφορᾷ τὰ τῆς ἐσωτάτης του οὐσίας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι μικρά τινα περὶ αὐτοῦ ἐμάθομεν, οἷον ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ δύο μερῶν: τῆς ἐσωτέρας ἀφεγγοῦς σφαίρας, καὶ τῆς φωτοσφαίρας, ἥτις δίκην φωτολαμποῦς δίσκου περιβάλλει τὴν πρώτην ἔξωθεν·— ὅτι ἡ φωτόσφαιρα διατελεῖ διαρκῶς ἐν τρομώδει καταστάσει, κύματα δὲ πυρὸς ἰσομεγέθη πρὸς βουνὰ διακρίνονται κυμαινόμενα ἐπὶ τῆς ἀείποτε σαλευομένης ἐπιφανείας της·— ὅτι βίαιαι διαταράξεις ἐπέφερον ἐπὶ τοῦ ὡραίου φωστῆρος κρημνοὺς ρακώδεις καὶ σχισμὰς ἀπεχθεῖς, αὗται δὲ εἶνε αἱ ὑπὸ τοῦ τηλεσκοπίου παρατηρούμεναι ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου μαῦραι κηλῖδες· — εἶνε ἀληθὲς ἐπίσης ὅτι μερικοὶ εἰκοτολογοῦντες ὑπελόγισαν τὴν ἐν τῇ φωτοσφαίρᾳ θερμοκρασίαν εἰς *14,000,000* βαθμοὺς Φαρενέϊτ, τῶν δὲ ροδοχρόων καὶ πορφυροχρόων καὶ λευκοχρόων πυρίνων κυμάτων τῶν αὐτόθι ἀναπαλλομένων τὸ μῆκος ὑπέλαβον εἰς *30,000—40,000* μίλια ἕκαστον. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ πέπλος τοῦ ἀγνώστου θὰ σκιάζῃ τὸν ἥλιον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν ὁ μέγας ἀστὴρ κάλλιστα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔμβλημα τῶν Χριστιανικῶν δογμάτων, τὰ ὁποῖα ὅσῳ τις ἐπιμένει νὰ ἐννοήσῃ, τόσον ἐπὶ μᾶλλον σκοτίζεται καὶ εἰς θάμβη βυθίζεται. Καὶ τοῦτο ὄχι διὰ τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν ἐνυπάρχουσαν παράλογον σκοτίαν, μὴ γένοιτο! διότι εἶνε καὶ ταῦτα ἡλιοι πλήρεις οὐρανίου φωτός· ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τὸ φῶς των τὸ μέγα, τὸ ὑπεράνθρωπον, τὸ ὑπερβάλλον, τὸ πάσης ἀνθρωπίνης διανοίας ἐπίκεινα ἱστάμενον. Καθὼς δηλαδὴ ἡ ἐν τῷ ἡλίῳ ἄφατος καὶ ἀνεξιχνίαστος τοῦ φωτὸς πλήμμυρα εἶνε ἡ ἀναγκάζουσα τὸν ἄνθρωπον νὰ ὀπισθοχωρήσῃ νεὸς καὶ συντετριμμένος, οὕτω καὶ ἡ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀπροσπέλαστος καὶ ὑπερφυσικὴ ἀλήθεια, ἡ ἀντικατοπτρίζουσα τὸν θεῖον καὶ ὕψιστον Νοῦν, εἶνε ἡ ὑποχρεοῦσα ἡμᾶς νὰ προσφέρωμεν ταπεινῶς εἰς αὐτὴν τὴν πίστιν μας καὶ τὴν ἀπολυπραγμόνητον συγκατάθεσίν μας. Διότι τί τάχα σημαίνει, ἐὰν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν οὐσίαν εἴτε τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως, εἴτε τοῦ βάθους τοῦ ἡλίου; Μήπως ἐκ τῶν εὐεργετικωτάτων ἀποτελεσμάτων των ἀποδεικνύεται ὀλιγώτερον ἡ ἀναμφίλεκτος ἀμφοτέρων σημασία;

(Ἀκολουθεῖ.) ΚΩΝΣΤ. Ν. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

(2) Ξενοφ. Ἀπομ. Δ', γ'.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ Χ. ΔΟΥΛΗΓΕΡΗ

Περιοδεία ἀνὰ τὸ Πήλιον.

Πρὸς τὴν Σ. Διεύθυνσιν τῆς «Ἀναπλάσεως».

Ἡ ἐπίμονος ἀπαίτησις τῆς ψυχῆς μου τοῦ νὰ ἀναχωρήσω διὰ τὸ Πήλιον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ζαγοράν, παρὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπισκέψεως τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μου Γορτυνίας συμφώνως πρὸς δοθεῖσαν εἰς τοὺς οἰκείους μου ὑπόσχεσιν, ὀφείλεται εἰς τοὺς ἑξῆς δύο λόγους. Πρῶτον εἰς τὴν πρὸ ἑπταετίας, τῷ 1900. γεννηθεῖσαν ἐν ἐμοὶ ἐπιθυμίαν τῆς ἐπισκέψεως τῆς Ζαγορᾶς ἐκ πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἔλαβον ἐν Ἀγυιᾷ τότε περιοδεύων περὶ τῶν ἀπαραμίλλων φυσικῶν καλλονῶν τῶν ἀνατολικῶν δήμων τοῦ Πηλίου, καὶ δεύτερον εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ταξειδεύων τὸν Ἰούλιον εἰς Γορτυνίαν θὰ ἔχανον τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐφετεινῆς εἰς τὸ Πήλιον καὶ ἄλλαχοῦ εὐαγγελικῆς περιοδείας. Χάριν τοῦ ὡς ἀνωτέρω ὑψηλοτέρου αὐτοῦ σκοποῦ κατώρθωσα νὰ πείσω τὸν καλὸν ἀδελφόν μου Ἰωάννην, εὑρισκόμενον διὰ τὸ ἐμπόριόν του ἐν Ἀθήναις, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναβληθῇ ἡ ἐκ μέρους μου ἐπίσκεψις τῶν συγγενῶν μας.

Ἡ ἀναχώρησις ἐγένετο τὴν 12ην Ἰουλίου, ὁ δὲ πλοῦς ὑπῆρξε δι' ἐμὲ λίαν εὐχάριστος. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ δρόσος τῆς θαλάσσης, ἐρχομένη μετὰ τὸν τόσον καύσωνα τῶν Ἀθηνῶν, ἀπέβαινε κατ' ἐξοχὴν τερψίθυμος καὶ ζωογόνος, δύο καλαὶ συναντήσεις μοὶ ἔδωκαν συντροφίαν ἀλησμόνητον. Ἦτο ἀφ' ἑνὸς εἷς ἀξιωματικός, μεταβαίνων εἰς Λέρισσαν, μὲ τὰ μᾶλλον δ' ἐνθουσιώδη αἰσθήματα πρὸς τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν ἐργασίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐν ἀγίῳ Ὄρει ἐφησυχάζων Σεβ. Μητροπολίτης πρώην Κάσσου καὶ Καρπάθου κ. Νεῖλος ἀνὴρ θερμῆς εὐσεβείας καὶ ἀνυποκρίτου ἀσκητικότητος.

Εἰς Βόλον ἐφθάσαμεν τὴν 5 μ. μ. τῆς Παρασκευῆς 13 Ἰουλίου καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐξετέλεσα τὸ πρῶτόν μου καθῆκον μεταβὰς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Γρηγορίου. Τὸν εὗρον πυρέσσοντα, ἔδειξεν ὅμως πολλὴν εὐαρέσκειαν μαθὼν ὅτι μεταβαίνω εἰς Ζαγοράν χάριν ἀναψυχῆς, τὴν ὁποίαν θὰ συνεδύαζον μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ θείου λόγου. Οὕτω καὶ θνήσκων ὁ ἱεράρχης ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ περιβάλλῃ δι' ἀγάπης τοὺς ἐργάτας τοῦ θείου κηρύγματος καὶ νὰ διατελῇ ὁ αὐτὸς ὅπως καὶ ὅτε συνήργει εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ ἐμπνευσμένου ἱεροκήρυκος πατρὸς Ἠλία τοῦ Βλαχοπούλου ἀπὸ μέρους τοῦ δήμου Παγασῶν τοῦ Βόλου.

Εἰς τὴν Μητρόπολιν ἐγνώρισα καὶ τὸν ἀξιόλογον ἐπιθεωρητὴν τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ νομοῦ Μαγνησίας κ. Βασιλειάδην, τοῦ ὁποίου ἐθαύμασα τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων.

Εἶδον κατόπιν καὶ τὸν ἐνάρετον φίλον καὶ ἀνταποκριτὴν τῆς «Ἀναπλάσεως» κ. Σχοινᾶν φαρμακοποιόν, οὐδένα δὲ ἄλλον, διότι ἡ νὺξ ἐπῆλθε καὶ ἔπρεπε νὰ εὕρω τὸν ἀπαραίτητον ἡμίονον διὰ τὸ δύσκολον ταξείδιον τῆς Ζαγορᾶς, ὅπως δυνηθῶ νὰ εἶμαι ἐκεῖ τὴν Κυριακήν.

Τῇ φροντίδι τῶν φίλων τὸ μεταγωγικὸν ζῷον εὑρέθη καὶ ἡ ἀναχώρησις ἐκ Βόλου ἐγένετο τῇ 3 1)2 τῆς πρωΐας τοῦ Σαββάτου 14 Ἰουλίου. Μετὰ τρεῖς περίπου ὥρας ἀνήλθομεν τὴν ἀνωφέρειαν καὶ παραπλεύρως τῆς Πορταριᾶς βαδίζοντες ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Πηλίου. Ἐντεῦθεν κατόπιν ὀλίγης ὁμαλῆς πορείας ἠρξάμεθα νὰ κατερχώμεθα ὄχι ἄνευ ἀνησυχίας, ἐπειδὴ τὰ ζῷα μᾶς ἔφερον ἐπὶ δύο περίπου ὥρας εἰς λίαν κατωφερῆ λιθόστρωτον ὁδόν.

Τέλος περὶ τὴν 8ην ὥραν π. μ. ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κατάφυτον καὶ κατάρρυτον καὶ κατάσκιον Ζαγοράν, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐν γένει περὶ τῆς ἐν αὐτῇ τελεσθείσης πνευματικῆς ἐργασίας θὰ ἔχητε τὴν ὅλην διὰ τὸ ἑπόμενον φύλλον.

Γράφω ἀπὸ Μούρεσι τοῦ δήμου Μυρεσίων, Τσαγκαράδος.

Τῇ 28 Ἰουλίου 1907 ἀρχ. Π. Χ. ΔΟΥΛΗΓΕΡΗΣ

Ο ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΟΓΙΚΗΝ

(*Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου*).

Η ΘΕΙΑ ΧΑΡΙΣ (38—48)

Τὴν περὶ δικαιώσεως διδασκαλίαν κρίνων ὁ ἐπικριτὴς εὑρίσκει ὅτι κακῶς μὲν ταυτίζομεν τὴν δικαίωσιν τῶν Ὀρθοδόξων πρὸς τὴν τῶν Δυτικῶν, μὴ διακρίνοντες ἅμα αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ, κακῶς δὲ λέγομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργούσης. Ἡμαρτημένους ὁμοίως εὑρίσκει καὶ τοὺς συναφεῖς περὶ τὴν δικαίωσιν συλλογισμούς. Οὗτος φρονεῖ τάδε: Α'.) Ἡ δικαίωσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρέπει νὰ διακρίνεται τῆς τῶν Δυτικῶν. Β'.) Ἄλλο ἀναγέννησις, ἄλλο δικαίωσις καὶ ἄλλο ἁγιασμός. Γ'.) Ὁ ἄνθρωπος σώζεται πίστει καὶ ἔργοις, οὐχὶ πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργούσῃ καὶ Δ'.) Ἡ δικαίωσις εἶνε κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς δικαστικὴ πρᾶξις τοῦ Θεοῦ κηρύσσοντός τινα δίκαιον, κατὰ δὲ τὸ τέλος πραγματικὴ κατάστασις. Ἂς βασανίσωμεν τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ ταῦτα κατὰ σειράν.

Α'.) Ἡ Ὀρθόδοξος δικαίωσις πρέπει νὰ διακρίνηται, λέγει, τῆς Δυτικῆς διὰ τὸν ἑξῆς λόγον· ἀφ' οὗ ἡ δικαίωσις εἶνε ἡ ἀποκατάστασις εἰς τὴν ἀρχέγονον κατάστασιν τὴν διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπολεσθεῖσαν, ἡ δὲ ἀρχέγονος κατάστασις εἶνε πρόσθετον δῶρον κατὰ τοὺς Δυτικούς, εἶνε ἑπόμενον, λέγει, ὅτι ἡ δικαίωσις κατὰ τοὺς Δυτικοὺς θὰ ᾖ ἐν μέρει infusa. Ἀφοῦ δὲ κατὰ τοὺς Ὀρθοδόξους ἡ ἀρχέγονος δικαίωσις εἶνε προϊὸν τῆς συνεργίας θείας χάριτος καὶ ἐλευθερίας, εἶνε, λέγει, φανερὸν ὅτι καὶ ἡ δικαίωσις κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν θὰ προέρχεται ἐκ συνεργίας τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας μετὰ τῆς θείας χάριτος. Χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα κατὰ πόσον καὶ μέχρι τίνος ἡ ἐν Χριστῷ δικαίωσις εἶνε ἐπανάκτησις τῆς ἀρχεγόνου δικαιοσύνης, παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ὁ συλλογισμὸς τοῦ ἐπικριτοῦ εἶνε λογικῶς σόλοικος. Ὅτι ἡ δικαίωσις ὡς ἐπανάκτησις τῆς ἀρχεγόνου δικαιοσύνης πρέπει νὰ ᾖ infusa κατὰ τοὺς Δυτικούς, τοῦτο ἀληθεύει, ἐὰν πρῶτον βεβαιωθῇ ὅτι ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀναπτύσσει τὸ δογματικὸν αὐτῆς σύστημα φυσικῶς καὶ ἀβιάστως, οὕτως ὥστε ἡ μία πρότασις νὰ παράγηται ἐκ τῆς ἄλλης ἄνευ παρεμβολῆς ἄλλων στοιχείων. Ἀλλὰ τοῦτο οὐ μόνον λογικῶς δὲν ἀπεδείχθη εἰσέτι, προϋποτιθέμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην εἶνε ψευδές, ἀποδειχθέντος ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἐγέλου, ἡ ἀξιοῦσα ὅτι κατασκευάζει τὰ πάντα ἐκ τῶν προτέρων ὡς ἀναγκαῖα προϊόντα μιᾶς ἀρχῆς, ἐν τῇ τοῦ συστήματος ἀνελίξει χρῆται ξένοις στοιχείοις ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας δανειζομένοις. Τὸ σφάλμα τοῦτο τοῦ ἐπικριτοῦ λέγεται εἰς τὴν λογικὴν petitio principii, διότι προϋποτίθησιν ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λογικῶς μὲν δὲν ἀπεδείχθη, καθ' ὅλην δὲ εἶνε ἐσφαλμένον.

Β'.) Ἥ τε ἀναγέννησις, λέγει, καὶ ἡ δικαίωσις καὶ ὁ ἁγιασμὸς διακρίνονται ἀλλήλων, ἐκ τούτου δὲ ἕπεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὁ μὴ διακρίνων αὐτὰς τὰς συγχέει. Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὁ ἐπικριτὴς προϋποτίθησιν ὡς βέβαιον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποδείξῃ. Ἡ δικαίωσις καὶ ὁ ἁγιασμὸς διακρίνονται, διότι, λέγει, ἄλλο δικαίωσις καὶ ἄλλο ἁγιασμός· εἶνε τὸ ἴδιον ὡς εἴ τις ἔλεγεν: «ἡ ἰατρικὴ εἶνε ἐπιστήμη, διότι κατατάσσεται μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν».

Γ'.) Ὡς πρὸς τοὺς ὅρους τῆς δικαιώσεως ὁ ἐπικριτὴς ἀποκρούει τὸ ἡμέτερον «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργούσῃ», διότι τοῦτο διαφέρει α') τοῦ «πίστει καὶ ἔργοις» τοῦ ἐπὶ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως ἐρειδομένου, β') τοῦ ἀποστολικοῦ «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργουμένῃ» καὶ γ') τοῦ ἐν τῇ Ὁμολογ. τοῦ Δοσιθέου «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργουμένῃ ταυτὸν εἰπεῖν διὰ τῶν θείων ἐντολῶν».

Ἐν πρώτοις, λέγει ὁ ἐπικριτής, «ἄλλο πίστις καὶ ἔργα, καὶ ἄλλο πίστις ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀγάπην. Διότι ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιστάσει ὑπάρχουσι τὰ ἔργα ἐν σπέρματι μόνον» (42). Ἐκλαμβάνει λοιπὸν διαφόρως τὰ ἔργα ἡ ἡμεῖς. Ἡμεῖς λέγοντες ὅτι ὁ

ὅρος, «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργούσῃ» ἰσοῦται τῷ «πίστει καὶ ἔργοις» ἐκλαμβάνομεν τὴν μὲν ἀγάπην ὡς τὴν οὐσίαν καὶ ψυχὴν τῶν ἔργων, τὰ δὲ ἔργα ὡς φυσικὴν ἔκφρασιν αὐτῆς, Εἴπομεν φυσικὴν ἔκφρασιν ἐννοοῦντες ὅτι, ὅπου ὑπάρχει ἡ ἐπωτερικὴ διάθεσις, ἡ ἀγάπη, εἶνε ἀδύνατον αὕτη νὰ μὴ ἐκδηλωθῇ ἐξωτερικῶς κατὰ τὴν στενὴν μεταξὺ τοῦ ἔσω καὶ τοῦ ἔξω ἀνθρώπου ψυχολογικὴν σχέσιν. Βεβαίως τὰ ἔργα δὲν εἶνε πάντοτε ἔκφρασις ἢ ἀπόδειξις τῆς ἀγάπης δυνάμενα νὰ προέλθωσι καὶ ἐξ ἄλλων ἐλατηρίων. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τῶν ἔργων εἶνε πάντοτε ἀσφαλὲς μαρτύριον τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀγάπης. Μόνον δι' ἔλλειψιν μέσων ἢ ἀφορμῶν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἐκδηλωθῇ ἡ ἀγάπη. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀγάπη πρὸ τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν αὐτὴν ἠθικὴν ἀξίαν, ὡς ἐὰν καὶ ἐξεδηλοῦτο. Ὁ δὲ ἐπικριτὴς ἐνιστάμενος ὅτι τὸ «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργούσῃ» δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ «πίστει καὶ ἔργοις», διότι τὰ ἔργα ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῆς ἀγάπης κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτῶν μέρος, ἐκλαμβάνει βεβαίως κατὰ διάφορον τρόπον τὰ ἔργα ἢ ὡς ἡμεῖς ἀνωτέρω. Ἡ ἀγάπη, λέγει, ἔχει ἐν σπέρματι τὰ ἔργα· ἀλλ' ἐρωτῶμεν τὸν κ. Δυοβουνιώτην. Ἐὰν ἡ ἀγάπη ἐνέχῃ σπερματικῶς τὰ ἔργα, τίς εἶνε ἡ ὕλη οὐσία τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ὧν ἐλάχιστην μὲν μοῖραν ἔχει ἡ ἀγάπη, ἡ δὲ πλείστη εἶνε ἐκτὸς τῆς σφαίρας αὐτῆς ; Ἐὰν ἡ οὐσία τῶν ἔργων εἶνε ἡ ἐξωτερικὴ ἐκτέλεσις αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ἀγάπης ὡς ἀπὸ ἀρχῆς καὶ σπέρματος βλαστανόντων καὶ τῇ συνδρομῇ ἄλλων παραγόντων ἀναπτυσσομένων, τότε θὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις αὐτὴ κέκτηται τὴν ὅλην ἠθικὴν ἀξίαν, ἐν δὲ τῇ ἐκτιμήσει τῆς ἠθικότητος ἔργου τινὸς δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψει τὰ ἐλατήρια ἢ ἡ οὐσία, ἀλλ' ἁπλῶς ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις, ὅπερ ἀντιβαίνει εἰς τὰ στοιχειώδη διδάγματα πάσης ἠθικῆς. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἡ μὲν ἔλλειψις τῆς πράξεως δι' ἔλλειψιν μέσων καὶ ἀφορμῶν δὲν ἔχει ἠθικὴν ἀξίαν, μέτρον δὲ καὶ κριτήριον τῶν ἔργων δὲν εἶνε ἡ ἀγαθὴ διάθεσις ἀλλ' ἡ ἐξωτερικὴ ἔκφανσις καὶ ὁ ποσοτικὸς ὄγκος. Ἡ χήρα τοῦ Εὐαγγελίου ἡ διδοῦσα δύο λεπτὰ δὲν δίδει πλείω τῶν πλουσίων, ὁ δὲ Φαρισαϊσμὸς θὰ ἦ ἡ ἀκολουθία τῆς τοιαύτης ἠθικῆς, ἐν ᾗ τὰ ἔργα δὲν εἶνε ἡ φυσικὴ ἔκφρασις τῆς ἀγάπης, ἔχοντα σημασίαν μόνον, ἐφ' ὅσον ἐκδηλοῦσιν καὶ ἐκφαίνουσι τὴν ἐσωτερικὴν ἀγίαν διάθεσιν. Ἀλλ' εἶνε περιττὸν νὰ ἐπιμένωμεν πλέον εἰς τὴν ἐξέλεγξιν ἀσυστάτων καὶ οὐδένα νοῦν ἔχουσῶν ἐνστάσεων. Ὁ ἐπικριτὴς ἔρριψεν ἁπλῶς τὴν ἔκφρασιν «πίστει καὶ ἔργοις» χωρὶς νὰ ἐννοῇ τί λέγει δι' αὐτῆς.

Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τοῦ ἀποστολικοῦ τύπου «πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» καὶ τοῦ χωρίου τῆς ὁμολογίας τοῦ Δοσιθέου ὡς περιέχοντος δῆθεν διάφορον διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας. Τὸ ἐνεργεῖσθαι, λέγει, τοῦ Παύλου σημαίνει ἐνεργὸν ἑαυτὸν ἀποδεικνύναι, ὅπερ εἶνε διάφορον τοῦ ἐνεργεῖν (σελ. 42). Κατὰ τὸν ἐπικριτὴν λοιπὸν ἐνεργῶ σημαίνει ὄχι ὅ,τι καὶ τὸ ἐνεργὸν ἐμαυτὸν ἀποδεικνύω· καὶ τὸ ἐνεργὸν ἐμαυτὸν ἀποδεικνύω ἐκφράζει τι διάφορον τοῦ ἐνεργῶ. Σύγχυσις μωρὰ τοῦ ἐνεργεῖν ἐν τῇ μεταβατικῇ αὐτοῦ σημασίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀμεταβάτῳ ἢ μέσῃ. Ὅτι δὲ ὁ Δοσίθεος, λέγων ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργουμένῃ» καὶ ἐξηγούμενος τὸ δι' ἀγάπης διὰ τῶν θείων ἐντολῶν δὲν λέγει διάφορα ἡμῶν, εἶνε προφανές. Διὰ νὰ ταύτίσῃ ὁ Δοσίθεος ἀγάπην καὶ θείας ἐντολὰς πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἷς λόγος δικαιῶν τὴν ταύτότητα ταύτην. Ὁ λόγος οὗτος εἶνε ἡ τήρησις τῶν θείων ἐντολῶν, ἥτις εἶνε ὁ φυσικὸς καρπὸς τῆς ἀγάπης κατὰ τὰ σχετικὰ εὐαγγελικὰ διδάγματα. Ἀλλὰ μὴν οὐχὶ πᾶσα τήρησις τῶν θείων ἐντολῶν εἶνε καὶ ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης καθ' ὅσον δύναται νὰ τηρῇ τις αὐτὰς ἐξωτερικῶς, καὶ τοῦτο γινώσκει καὶ κηρύσσει εἴπερ τις καὶ ἄλλος ὁ πατριάρχης Δοσίθεος. Εἶνε φανερὸν ὅτι αἱ θεῖαι ἐντολαὶ τότε δικαιοῦσιν, ὅταν ἐμπνέωνται καὶ ὦσιν ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης, ἤτοι ὁ ἀληθὴς τῆς δικαιώσεως τύπος ὁ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς ὁμολογίας τοῦ Δοσιθέου ὑπάρχων κατ' οὐσίαν εἶνε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται «πίστει δι' ἀγάπης ἐνεργούσῃ», ὡς λέγομεν ἡμεῖς

Ἐν σελ. 242 συνοψίζοντες τὴν περὶ τῶν ὅρων τῆς δικαιώσεως Γραφικὴν διδασκαλίαν λέγομεν ὅτι κατ' αὐτὴν ἡ αἰώνιος ζωὴ τίθεται ὡς καρπὸς ὁτὲ μὲν τῆς πίστεως, ὁτὲ δὲ τῆς ἀγάπης, ὁτὲ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ὁτὲ δὲ τῆς τηρήσεως τῶν θείων ἐντολῶν. Ὁ κ. Δυοβουνιώτης ἐπικρίνων τὴν ἔκφρασιν ταύτην δεικνύει ἢ ὅτι δὲν ἐννοεῖ καὶ αὐτὰ τὰ στοιχειώδη χριστιανικὰ διδάγματα ἢ ὅτι ἐν τῇ διαστροφῇ καὶ στρεβλώσει τῶν πραγμάτων δὲν δεσμεύεται ὑπ' οὐδενὸς δεσμοῦ. Ἀφ' οὗ ὁ λόγος εἶνε περὶ ἔργων τελουμένων ἐν Χριστῷ ἐνίσταται λέγων τὰ ἑξῆς· «ἡ τήρησις τῶν θείων ἐντολῶν δὲν δύναται νὰ δικαιώσῃ ἐφ' ὅσον γίνεται αὕτη ὑπὸ ἑνὸς Ἰουδαίου ἢ μὴ βεβαπτισμένου χριστιανοῦ» (43). Ἐννοεῖται ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης παρακριτικῆς δύναταί τις νὰ ἐλέγξῃ οὐ μόνον πάντα Χριστιανὸν λέγοντα ὅτι ἡ τήρησις τῶν θείων ἐντολῶν εἶνε ὁ ὅρος τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς θεοπνεύστους συγγραφεῖς τῆς Κ.Δ. ὁσάκις τὴν αἰώνιον ζωὴν ἐξαρτῶσιν ἐκ τῶν ἔργων ἑκάστου.

(ἀκολουθεῖ) ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΚΟΓΛΥΦΙΑΣ

Εἷς ἄνθρωπος, πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ἔρχεται εἰς πλούσιον φιλάργυρον, διὰ νὰ ἐκλιπαρήσῃ βοήθειαν. Πίπτει εἰς τὰ γόνατά του, τὸν ἱκετεύει, ταπεινοῦται ἐξευτελιστικώτατα· καὶ τί δὲν λέγει ; ἀλλὰ μάτην. Ἐκεῖνος οὐδένα οἶκτον αἰσθάνεται πρὸς τὸν ὁμοιόν του· ἡ καρδία του μένει ἀναίσθητος· οὔτε αἱ παρακλήσεις οὔτε τὰ δάκρυα τὸν συγκινοῦσι· μενεῖ ἄκαμπτος εἰς τὴν ἄρνησίν του. Βεβαιώνει μεθ' ὅρκου καὶ καταρώμενος τὸν ἑαυτόν του ὅτι δὲν ἔχει χρήματα, καὶ ὅτι θά εἶχεν ἀνάγκην νὰ εὕρῃ ἄνθρωπον νὰ τὸν δανείσῃ.

Τότε δὲ μεταβάλλεται καὶ ἀποφασίζει, ὅταν ὁ ἐκλιπαρῶν θέλῃ νὰ τῷ δώσῃ ἐνέχυρον καὶ ἐκστομίσῃ τὴν λέξιν τόκον· ἐνθυμεῖται τότε τὴν παλαιὰν φιλίαν, ἥτις ἤνωνε τὰς δύο οἰκογενείας. «Εἴμεθα παλαιοὶ φίλοι. Θὰ ζητήσω, ἂν δὲν ἔχω χρήματα εἰς τὸ ταμεῖόν μου. Τοῦτο θὰ ἠμπορέσω νά το κάμω, καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι φίλος μου μοὶ ἐνεπιστεύθη χρήματα, ἀλλὰ ζητεῖ τόκον ὄχι μικρόν· ἐγὼ θά τον ἐλαττώσω πρὸς χάριν σου». Ἀφοῦ δὲ διὰ τῶν δολίων του λόγων ἐξασφαλίσῃ τὰ γραμμάτιά του καὶ κρατήσῃ ὡς ἐνέχυρον τὴν ἐλευθερίαν του, τὸν ἀφίνει ὑπὸ τὸν διπλοῦν δεσμὸν τῆς ἀθλιότητός του καὶ τῶν ἐνεχύρων του. — Ἐξαναγκάζετε τὸν πτωχὸν νά σας πληρώνῃ χρήματα καὶ τόκον ... Ἀλλ' εἴπετέ μοι, ἂν τὰ μέσα του τῷ ἐπέτρεπον νά σας πλουτίζῃ, εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἔρχηται νὰ κρούῃ τὴν θύραν σας ; τὸ ἔκαμνε διὰ βοήθειαν, τὴν ὁποίαν περιέμενε, καὶ ὄχι δι' ἐνέδραν, δι' εὐεργεσίαν, καὶ ὄχι διὰ δολοφονίαν. Εἴχετε χρέος νά τον ἀνακουφίσητε εἰς τὴν δυστυχίαν του, καὶ σεῖς τῷ τὴν ἐπιδεινοῦτε ἐξαντλοῦντες τοὺς ἐλίγους πόρους, οἵτινες τῷ ὑπολείπονται, ὡς θὰ ἔκαμνεν ἰατρός, ὅστις, ἀντὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀρρώστου του, τοῦ ἀφαιρεῖ εἰς τὸ τέλος καὶ τὴν ὀλίγην ζωήν, ἣν δύναται νὰ ἔχῃ. Δίσχροκερδεῖτε οὕτως ἐκ τῆς δυστυχίας τῶν πτωχῶν. Κάμνετε ταξίματα, διὰ νὰ ἐπέλθωσι θεομηνίαι, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐκερδίζετε, ὡς κάμνει ὁ γεωργός, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ βροχήν. Καὶ δὲν ἠξεύρετε ὅτι συσσωρεύετε τὰς ἁμαρτίας σας μαζὶ μὲ τὰ πλούτη σας !

Ὁ δυστυχής, εἰς ὃν ἐπρομηθεύσατε τὴν ψευδῆ εὐπορίαν, ἀρχίζει νὰ ἐκπληροῖ τὰς ὑποχρεώσεις του. Ἡ εὐθυμία του μαρτυρεῖ τὴν μεταβολὴν τῆς καταστάσεώς του· ἡ τράπεζά του εἶναι πλουσιωτέρα καὶ ἡ περιβολή του καλλιτέρα.

Ἀλλά, καθ' ὅσον ῥέει ὁ χρόνος καὶ ἡ λῆξις τῆς προθεσμίας ἐγγίζει, αἱ λυπηραὶ σκέψεις ἔρχονται μὲ τὰς νύκτας χωρὶς ὕπνον, καὶ αἱ ἡμέραι χωρὶς εὐθυμίαν· ὁ ἥλιος δὲν γελᾷ πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Λογαριάζει μετὰ πικρίας τὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ περάσουν τόσον ταχέως μέχρι τῆς ἀπαισίας λήξεως τῆς προθεσμίας· τρέμει ἀποβλέπων πρὸς τούτους τοὺς μῆνας, οἵτινες εἶναι πλήρεις αἰσχροκερδείας. Ἂν κοιμᾶται, τῷ φαίνεται ὅτι ὁ δανειστής του κάθηται παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του ὡς ὄνειρον ἀπαίσιον, καὶ ὅλος ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἀγρυπνεῖ, τὸν καταδιώκει διὰ τῆς αὐτῆς εἰκόνος.

Ἀ ! μὴ καταφεύγῃς εἰς ξένην βοήθειαν καὶ μὴ ζητῇς τὰ μέσα τῆς ζωῆς ἄλλως ἢ εἰς τὸ ἰδικόν σου κεφάλαιον καὶ εἰς ἐργασίαν ὠφέλιμον !

Ὁ αἰσχροκερδὴς θὰ σὲ κάμῃ αἰχμάλωτόν του καὶ λείαν του. Διὰ μίαν στιγμὴν δανεικῆς ἀπολαύσεως θὰ χάσῃς ὅ,τι ἔχεις. Εἶσαι πτωχός, ἀλλ' ἐλεύθερος. Δανειζόμενος δὲν εἶσαι πλέον ἐλεύθερος· ἐπώλησας τὴν ἐλευθερίαν σου· εἶσαι δοῦλος φόρου ὑποτελής, εἶσαι ὑπὸ ζυγὸν χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς. Τὸ ζῷον, εἰς ὃ δίδεις τροφήν τινα, καταπραΰνεται, ἀλλ' ὁ αἰσχροκερδής, ὁ τοκογλύφος λαμβάνων ἐξοργίζεται. Οὐδεμία ἀνακωχὴ εἰς τὰς κραυγάς του· πρέπει νά τῳ δίδῃς, καὶ πάλιν νά τῳ δίδῃς· δὲν πιστεύει πλέον εἰς τοὺς ὅρκους σου. Ἐξετάζει ὅλας τὰς γωνίας τῆς οἰκίας σου· ἡ ἔρευνά του προχωρεῖ μέχρι καὶ τῶν καταστίχων σου. Ἐκτὸς παρακολουθεῖ τὰ βήματά σου· δὲν σὲ ἀφίνει. Ὅταν μένῃς ἐντὸς τῆς οἰκίας σου, θέτει φρουρὸν εἰς τὴν θύραν σου. Ἐνώπιον τῆς γυναικὸς καὶ τῶν φίλων σου σὲ φορτώνει μὲ ἐπιπλήξεις· καθιστᾷ τὸν βίον σου ἄχαριν, ἀφόρητον.

Ἐν Ἀθήναις ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΤΗΛΙΑΚΟΣ.

ΤΙΣ ΠΤΑΙΕΙ;

Ὁ γέρων ἱερεὺς εἰσέρχεται ἀπρόσκλητος εἰς τὴν κατοικίαν ἑνὸς τῶν ἐνοριτῶν του. Ἠξεύρει ὅτι ὑπὸ τὴν στέγην ἐκείνην ὑποφέρουν καὶ λυποῦνται, καὶ ἡ συμφορὰ ἑλκύει τὸν ἱερέα ὅπως ἡ ἡδονὴ σύρει τὸν ἄνθρωπον τοῦ κόσμου.

Ὁ σύζυγος εἶνε ὄρθιος εἰς τὸ παράθυρον· καπνίζει, τὸ δὲ βλέμμα του πλανᾶται εἰς τὸ κενόν.

Ἡ σύζυγος κάθηται εἰς τὴν συνήθη θέσιν της, ἀλλὰ δὲν ἐργάζεται, κλαίει.

— Φαίνεσθε πολὺ λυπημένοι· τί ἔχετε λοιπὸν καὶ σήμερον ; ἠρώτησεν ὁ ἱερεύς.

— Τὰ ἴδια πάντοτε, ἅγιε ἐφημέριε, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν τελευταίαν φορὰν ποῦ εἴχετε ἔλθει· καὶ χειρότερα.

— Μὲ τὸν υἱόν σας· δὲν ἔχει οὕτω ;

— Μάλιστα, αὐτός· πάντοτε αὐτός· τὸν ἀπέβαλαν πάλιν ἀπὸ τὸ ἐργαστήριόν του, καὶ εἶνε τώρα τρίτη φορά.

— Καὶ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὸν διορθώσητε ;

— Νὰ τὸν διορθώσωμεν ; Ἄ ! ἔκαμεν ἡ μήτηρ ὀλολύζουσα· ἐὰν ἠξεύρατε πῶς γελᾷ μὲ ὅ,τι ἤθελε τῷ εἴπει τις ! Ἀκούει διὰ μίαν στιγμὴν, ὑψώνει τοὺς ὤμους· καὶ ἔπειτα φεύγει διὰ νὰ ἐπανέλθῃ, ὅταν τῷ ἀρέσῃ.

— Ἂς ἴδωμεν, καλή μου φίλη· τοιουτοτρόπως συνέβαινε καὶ εἰς σᾶς μὲ τοὺς ἰδικούς σας γονεῖς ;

— Εἰς ἡμᾶς ; Ἄ, ἐφώναξεν ὁ πατὴρ — καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐδάκρυσαν — Ἄ, ποῦ ἐγὼ ποτε νὰ κάμω τὴν μητέρα μου νὰ κλαίῃ ! Ἔπρεπε νὰ ἴδητε τὴν ἰδικήν μας οἰκογένειαν, ὅτε ὁ πατὴρ ὡμίλει.

— Μίαν λέξιν ἀκόμη, ταλαιπωρέ μου Ἰωάννη, ὁ Λουδοβίκος σας κάμνει τὴν προσευχήν του ;

— Τὸν δυστυχῆ! ἐξέχασε καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

— Σεῖς τὸν ἐκάμνετε εἰς τὴν ἡλικίαν του ;

— Γνωρίζετε καλά, ἅγιε ἐφημέριε, ὅτι μὲ γονεῖς ὡς τοὺς ἰδικούς μας ἐξ ἅπαντος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ κάμνῃ τις τὸ καθῆκόν του. Τὴν Κυριακὴν τὸ πρωΐ μᾶς ἔβαλλαν ὅλους ἐμπρὸς των διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν ἑσπέραν, κυττάξατε, κύριε ἐφημέριε, εἰς τὴν εἰκόνα ἐκείνην ἐκεῖ ἐμπρὸς ἐγονατίζαμεν ὅλοι. Καϋμένε πατέρα, καϋμένη μητέρα μας ! τόσον ποῦ τοὺς ἠγαπῶμεν ! τόσον ποῦ τοῖς εἴχομεν ὑπακοὴν μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν μας ! Ἐνῷ αὐτός ! ...

— Καλά, φίλε μου, εἶπεν ὁ ἱερεὺς ἐλθὼν πλησιέστερον πρὸς τὸν πατέρα καὶ σφίγγων ἰσχυρῶς τὴν χεῖρά του· καταλαμβάνετε τί θέλετε νὰ μοῦ εἰπῆτε ; Ὑπηκούσατε εἰς τοὺς γονεῖς σας, ἐπειδὴ οἱ γονεῖς σας σᾶς ἐμάνθανον νὰ ὑπακούητε εἰς τὸν Θεόν. Ἠγαπᾶτε τοὺς γονεῖς σας, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ σᾶς ἐδίδασκον νὰ ἀγαπᾶτε τὸν Θεόν. Ἐνθυμήθητε ὅ,τι πολλάκις σᾶς ἔχω εἰπεῖ· μὴ ἀφίνετε τὸ τέκνον σας νὰ λείπῃ

ἀπὸ τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ κήρυγμα· μὴ τὸν στέλλετε εἰς διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι βαρύνονται νὰ ὁμιλοῦν περὶ Θεοῦ· *λάβετε τὰ μέτρα σας· θὰ σᾶς κάμῃ νὰ κλαύσητε.*

Εἶχον ἄδικον ;

Ἀ ! καλοί μου φίλοι, ἀφήκατε τὸν υἱόν σας νὰ ζῇ χωρὶς νὰ ἐνθυμῆται τὸν Θεόν, σεῖς οἱ ἴδιοι ἐλησμονήσατε σιγὰ σιγὰ τὸν καλὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν οἶκόν σας. Καὶ ὅταν ὁ Θεὸς ἀπομακρύνεται ἀπὸ μίαν ψυχὴν ἢ ἀπὸ μίαν κατοικίαν, μαζί του ἀπομακρύνονται καὶ τὰ *ἀγαθά* του, δηλαδὴ *ἡ εἰρήνη, ἡ ἕνωσις, ἡ ὑπακοή, καὶ ἡ χαρά.* (Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Ο ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΜΙΑΣ ΜΗΤΡΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΗΣ

Βαγιάδος, ὁ ἄφοβος καὶ ἄμεμπτος ἱππότης, μέλλει νὰ ἀφήσῃ τὴν οἰκογένειάν του, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκον ὑπερασπιστοῦ τῆς πατρίδος του. Προσέρχεται λοιπὸν πρὸς τὴν μητέρα του καὶ γονυπετῶν πρὸ αὐτῆς εὐλαβῶς:

— Μῆτερ, τῇ λέγει, εὐλογήσατε τὸν υἱόν σας, διὰ νὰ μὴ ὀλισθήσῃ καὶ μακράν σας.

Καὶ ἡ μήτηρ του, συγκεκινημένη καὶ σφίγγουσα εἰς τὰς τρεμούσας χεῖράς της τοῦ υἱοῦ της τὰς χεῖρας, τῷ λέγει :

— Πέτρε, ἠγαπημένε μου, μέλλεις νὰ ὑπάγῃς μακράν μου. Καθ' ὅσον μία μήτηρ δύναται νὰ ζητήσῃ τι ἀπὸ τὸν υἱόν της, σοῦ ζητῶ τρία πράγματα :

«Τὸ πρῶτον εἶνε ὅπως πρὸ παντὸς ἄλλου ὑπηρετῆς τὸν Θεὸν προσέχων νὰ μὴ ἁμαρτάνῃς, διότι αὐτὸς δίδει τὴν ζωὴν καὶ αὐτὸς σῴζει. Χωρὶς αὐτὸν κανὲν καλὸν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν. Ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑκάστην ἑσπέραν νὰ ἐπικαλῆσαι τὸν Θεόν, καὶ αὐτὸς θὰ σὲ βοηθῇ.

«Τὸ δεύτερον εἶνε νὰ ᾖσαι εὐπροσήγορος καὶ εὐγενὴς πρὸς ὅλους τοὺς συστρατιώτας σου. Χωρὶς ὑπερηφάνειαν πρὸς τοὺς κατωτέρους σου, χωρὶς ἀπείθειαν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς σου.

«Τὸ τρίτον εἶνε τὸ νὰ διαθέτῃς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα ἐξ ὅσων θὰ λαμβάνῃς ὑπὲρ ἐκείνων, οἵτινες στεροῦνται. Ὅστις δίδει διὰ τὸν Θεὸν δὲν πτωχεύει».

Ὁ καλὸς ἱππότης ἀπεκρίθη ὀλίγον συγκεκινημένος, ἀλλὰ μὲ σταθερότητα :

«Σεβαστή μου μῆτερ, διὰ τὴν καλήν σου διδασκαλίαν σέ εὐχαρίστῳ μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν. Καὶ ἐλπίζω, ὅτι χάρις εἰς Ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον μὲ ἀναθέτετε, δὲν θὰ σᾶς δυσαρεστήσω.»

Καὶ ἐγερθεὶς ἐνηγκαλίσθη τὴν μητέρα του.

Μητέρες χριστιαναί ! δὲν ἀγαπᾶτε τὰ τέκνα σας ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ Βαγιάρδου· ἀγαπᾶτε ὅμως ἐπίσης χριστιανικῶς ; προσέξατε.

Ἐὰν ὁ υἱός σας τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνηλικιοῦται, θεωρεῖ γελοῖον νὰ γονατίσῃ ἐμπρός σας· ἐὰν ὁπότε ἀναχωρεῖ δὲν ζητῇ τὴν εὐλογίαν σας, τίς πταίει ;

Ἔχετε σκεφθῆ ἁπλῶς ὅτι ὁ μητρικὸς τίτλος σᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ εὐλογῆτε τὸ τέκνον σας ; Καὶ ἅπαξ μόνον, ὅτε ἦτο μικρόν, μέσα εἰς τὸ λίκνον του, ἐκάμνετε, ἀλλὰ μὲ ἀληθινὴν εὐσέβειαν, ἐπὶ τοῦ μετώπου του τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ;

Μητέρες, μητέρες ! ἔχετε τὸν Θεὸν ἐντός σας καὶ ἐγκαθιδρύετε αὐτὸν εἰς τοὺς οἰκείους σας· τὰ τέκνα σας δὲν θὰ εὐλαβηθῶσι τὰς μητέρας των, ἐὰν αὗται τὰ ἀφήκαν νὰ *μὴ εὐλαβῶνται* τὸν Θεόν.

(Ἀπὸ τὰ «Χρυσᾶ Ψήγματα»).

ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ

Τὸ Βιβλιοπωλεῖον «Ἀναπλάσεως» ἐξέδωκε καὶ τὸν Δ' τόμον τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου τῶν ὑπὸ τοῦ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ γραφομένων «**Βίων τῶν Ἁγίων**». Παρακαλοῦνται οἱ λαμβάνοντες ἀντίτυπα, ὅπως τὸ ταχύτερον ἐξοφλοῦν τὸ μικρὸν τίμημα ἑκάστου τόμου πρὸς διευκόλυνσιν ἐργασίας, ἡ ὁποία προσφέρει ὄχι τυχαίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ μας ζήλου καὶ τὴν εὐσεβεστέραν διαμόρφωσιν τοῦ βίου μας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ

ΥΠΟ ΧΑΡ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

Ἐξεδόθη εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος ἡ ἀξιόλογος καὶ φωτιστικὴ ἑρμηνεία τοῦ φίλου κ. Χ. Ἀνδρεάδου εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, περὶ ἧς ἐκτενὴς κρίσις ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν συνάδελφον «Ἀκρόπολιν».

Πωλεῖται ἀντὶ 1 δραχμῆς εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον «Ἀναπλάσεως».

ΥΨΗΛΗΣ ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΤΑΦΟΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Σκαλτσούνη, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς συναψίζει πᾶσαν τὴν πρὶν ἀπολογητικὴν ἐργασίαν του, ἐμπεριέχει καὶ εἰς ἔξοχον διατύπωσιν τὰς ἁγίας συγκινήσεις τῶν τόπων, ἐν οἷς ἔζησε καὶ ἐμαρτύρησεν ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ ἡμῶν.

Ἀντίτυπα, ἀντὶ δραχ. 3 ἢ φρ. 3 ἕκαστον, πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἀναπλάσεως».

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον σελ. 1 στήλη 1 στίχ. 22 ἀντὶ : ἐξ ἑρμηνείαν ἀρχῆς, γράχε : *ἐξ ἀρχῆς ἑρμηνείαν.* Εἰς σελ. 4 στήλ. 2 στίχ. 6 καὶ 7 μὲ ἀρίθμησιν ἐκ τῶν κάτω ἀντὶ : καθ' ἣν ὑποπόδιον θεωρεῖται ἡ τοῦ ὑποποδίου γῆ, γράφε : *καθ' ἣν ὑποπόδιον τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται ἡ γῆ.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀπόπειρα διαρρήξεως τῶν δεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ. — Ἑρμηνεία σύντομος εἰς τὸ κατὰ Μᾶρκον Ἅγιον Εὐαγγέλιον, ὑπὸ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ, — Ὁ Ἥλιος, ὑπὸ Κ. Ν. Καλλινίκου. — Ἐπαρχιακὸν κήρυγμα Παναρέτου Χ. Δουληγέρη ἀρχ. — Ὁ Ἡγητὴς τῆς θεολογίας κ. Δυσβουνιώτης ἐξεταζόμενος εἰς τὴν Δογματικὴν καὶ εἰς τὴν Λογικήν, ὑπὸ Χρήστου Ἀνδρούτσου. — Ὁ Μέγας Βασίλειος περὶ τοκογλυφίας, ὑπὸ Σταύρου Ι. Τηλιακοῦ. — Τίς πταίει ; — Ὁ ἀποχαιρετισμὸς μιᾶς μητρὸς χριστιανῆς.

Τυπογραφεῖον : ΑΡΙΣΤ. ΔΙΑΛΗΣΜΑ